

**Najwyższa Izba Kontroli
Delegatura w Katowicach**

Katowice, dnia 4 marca 2011 r.

tekst ujednoczony

LKA-4101-24-02/2010/P/10/135

**Zarząd
Katowickiego Holdingu Węglowego SA
w Katowicach**

WYSTĄPIENIE POKONTROLNE

Na podstawie art. 2 ust. 1 ustawy z dnia 23 grudnia 1994 r. o *Najwyższej Izbie Kontroli*¹, Najwyższa Izba Kontroli Delegatura w Katowicach przeprowadziła kontrolę w Katowickim Holdingu Węglowym S.A.² w zakresie tworzenia i gospodarowania w latach 2000-2010 środkami funduszy przeznaczonych na likwidację kopalń i zakładów górniczych Spółki.

W związku z kontrolą, której wyniki przedstawione zostały w protokole kontroli, podpisanym w dniu 3 stycznia 2011 r., Najwyższa Izba Kontroli, na podstawie art. 60 ustawy o NIK, przekazuje Zarządowi niniejsze wystąpienie pokontrolne.

Najwyższa Izba Kontroli ocenia pozytywnie wydatkowanie środków funduszy przeznaczonych na przyszłą likwidację zakładów górniczych, pomimo stwierdzonych uchybień. Jednocześnie NIK negatywnie ocenia działania Spółki w zakresie gromadzenia środków funduszy.

Powyzszą ocenę uzasadniają następujące oceny cząstkowe i ustalenia kontroli:

1. W latach 2000-2002 Spółka naliczała odpisy na fundusz likwidacji kopalń³ w sposób zgodny z art. 17 ustawy z dnia 26 listopada 1998 r. o dostosowaniu górnictwa węgla kamiennego do funkcjonowania w warunkach gospodarki rynkowej oraz szczególnych

¹ Dz. U. z 2007 r. Nr 231, poz. 1701 ze zm., zwanej dalej „ustawą o NIK”

² Zwanym dalej „Spółką” lub „KHW S.A.”

³ Zwanym dalej „FLK”

uprawnieniach i zadaniach gmin górniczych⁴. Odpisy te ustalane były odrębnie dla każdej z kopalń w oparciu o stawki odpisu ustalone rokrocznie w uchwałach Zarządu Spółki. Łącznie w okresie funkcjonowania w Spółce tego funduszu, tj. w latach 2000-2002⁵, naliczone zostały odpisy na *FLK* w łącznej wysokości 35.908.924,82 zł.

Przyjęte przez Zarząd stawki odpisu mieściły się w granicach określonych w art. 17 ust. 1 *uodgwk* i wynosiły od 5 %⁶ do 8 %⁷ wartości amortyzacji środków trwałych wszystkich kopalń. Kontrolującym nie przedstawiono żadnych dokumentów świadczących o tym, że ustalenie ich wysokości poprzedzone było analizą kosztów likwidacji poszczególnych kopalń, uwzględniającą zakres i sposób planowanej likwidacji, a także przewidywany okres funkcjonowania poszczególnych kopalń, której przeprowadzenie wynikało z treści § 1 ust. 3 rozporządzenia Ministra Gospodarki z dnia 15 października 1999 r. w sprawie szczegółowych zasad tworzenia i funkcjonowania funduszu likwidacji kopalń, ustalania wysokości odpisów i terminów przekazywania środków na ten fundusz oraz ich wykorzystania⁸, co tłumaczono znacznym upływem czasu od momentu ich opracowania i brakiem obowiązku archiwizowania tego typu materiałów. W wyniku kontroli stwierdzono jednak, że dla wszystkich ośmiu kopalń Spółki przyjmowano taką samą wysokość stawki, pomimo tego, że przewidywana żywotność kopalń znacznie się od siebie różniła⁹, co – jak wyjaśnił Zarząd Spółki – było spowodowane możliwościami finansowymi Spółki.

2. Na potrzeby gromadzenia środków *FLK* Spółka otworzyła dla wszystkich kopalń jeden rachunek bankowy. Wpłaty na rachunek dokonywane były przez część kopalń Spółki¹⁰ w sposób nieregularny i z opóźnieniem w stosunku do terminu określonego w § 3 *rozp. MG z 1999 r.* W efekcie do dnia 20 kwietnia 2003 r.¹¹ na rachunek *FLK* wpłacono łącznie 27.852.753,17 zł, czyli o 8.056.171,65 zł mniej niż należało. Zaległości te kopalnie Spółki uregulowały częściowo w 2003 r., jednakże na koniec tego roku z wpłatami na fundusz zalegały jeszcze KWK „Mysłowice”¹² i KWK „Wesoła”¹³, a ich wysokość

⁴ Dz. U. 162, poz. 1112 ze zm., zwanej dalej „*uodgwk*”

⁵ Okres ten wynika z uchwał Zarządu Spółki nr 173/2000, 221/2001 i 57/2002.

⁶ Rok 2000

⁷ Lata 2001 i 2002.

⁸ Dz.U. Nr 90, poz. 1010, zwane dalej „*rozp. MG z 1999 r.*”

⁹ Przykładowo, w 2000 r. żywotność KWK „Katowice-Kleofas” przewidywano na 15 lat, a żywotność KWK „Staszic” na 73 lata.

¹⁰ Wyjątkami są: KWK „Wujek”, KWK „Wieczorek” i KWK „Śląsk”.

¹¹ Ostatni, zgodny z *rozp. MG z 1999 r.*, termin dokonania wpłat na *FLK*.

¹² Na 31.12.2003 zaległości we wpłacie na *FLK* wynosiły 1.232.444,73 zł.

¹³ Na 31.12.2003 zaległości we wpłacie na *FLK* wynosiły 3.575.243,67 zł.

wynosiła łącznie 4.807.688,40 zł. W przypadku KWK „Mysłowice” do uregulowania zaległości doszło w 2004 r., a KWK „Wesoła” zakończyła ich spłatę dopiero w 2007 r.

3. Spółka w latach 2000-2002 w związku z utworzeniem *FLK*, zaliczyła w koszty uzyskania przychodów kwotę 28.726.346,37 zł¹⁴, która odpowiadała 80% naliczonych na potrzeby funduszu odpisów i była o 12,5% wyższa niż dokonane w tych latach wpłaty¹⁵ na fundusz.
4. Rachunek założony do obsługi środków *FLK* po 1 stycznia 2003 r. wykorzystywany był przez Spółkę do gromadzenia środków funduszu likwidacji zakładu górniczego¹⁶, który utworzony został przez KHW SA na podstawie art. 26 c ustawy z dnia 4 lutego 1994 r. Prawo geologiczne i górnicze¹⁷. W ocenie NIK było to działanie nieprawidłowe, z uwagi na brak jakichkolwiek powiązań prawnych pomiędzy obowiązującymi do 26 grudnia 2003 r. przepisami *uodgwk*, na mocy której działał *FLK*, a przepisami obowiązującej od 1 stycznia 2002 r. nowelizacji *Pgg*, która wprowadziła w życie *FLZG*. Wprawdzie celem obydwu regulacji jest gromadzenie środków na proces likwidacji, jednakże dotyczyły one różnego zakresu podmiotowego¹⁸ i przedmiotowego¹⁹. W świetle powyższego, nie można zgodzić się z argumentami zaprezentowanymi przez Zarząd Spółki²⁰, że *FLZG* stanowi kontynuację *FLK*.
5. W latach 2003-2010 stawki odpisu na *FLZG* określone były corocznie uchwałami Zarządu Spółki, przy czym były one jednakowe dla wszystkich zakładów górniczych Spółki i mieściły się każdorazowo w przedziale określonym w art. 26 c ust. 2 pkt 1 *Pgg*. Również w tym przypadku kontrolującym nie przedstawiono analiz uzasadniających wysokość przyjętych stawek. Tłumaczono to brakiem prawnego obowiązku ich opracowania oraz faktem, że ani przepisy *Pgg*, ani rozporządzenia Ministra Gospodarki

¹⁴ W 2000 r. - 7.310.195,30, w 2001 r. - 7.943.166,22 zł, a w 2002 r. - 13.472.984,85 zł.

¹⁵ W 2000 r. wpłacono 1.276.062,26 zł, w 2001 r. - 7.680.385,40 zł, a w 2002 r. - 16.588.330,52 zł.

¹⁶ Zwany dalej: „*FLZG*”.

¹⁷ Dz.U. z 2005 r., Nr 228, poz. 1947 ze zm., zwanej dalej „*Pgg*”

¹⁸ Przepisy *uodgwk* dotyczą tylko przedsiębiorców górniczych wydobywających węgiel kamienny, natomiast przepisy *Pgg* dotyczą wszystkich przedsiębiorców działających w oparciu o koncesję o wydaną na podstawie art. 15 ust. 1 pkt 2 i 3 *Pgg*.

¹⁹ Przepisy *uodgwk* zobowiązywały przedsiębiorców górniczych do gromadzenia środków na likwidację należących do nich kopalń, a przepisy *Pgg* nakazują gromadzenie środków na likwidację zakładów górniczych.

²⁰ Zarząd uzasadniał wykorzystywanie tego samego rachunku na potrzeby *FLK* i *FLZG* podobieństwem tworzenia oraz zbieżnością celów obu funduszy, a także domniemaniem racjonalnego działania ustawodawcy.

z dnia 24 czerwca 2002 r. w sprawie szczegółowych zasad tworzenia i funkcjonowania funduszu likwidacji zakładu górniczego²¹ nie określały metodologii tego typu analiz.

Ponadto, brak szczegółowych analiz Zarząd KHW S.A. wyjaśniał tym, że wysokość odpisów na *FLZG* była ustalana odrębnie na każdy rok w oparciu o założenia Planu Techniczno-Ekonomicznego²². Stwierdzono jednak, że *PTE* na lata 2005, 2006 i 2007 nie zawierały jakichkolwiek analiz kosztów przyszłej likwidacji zakładów górniczych, a jedynie dane wynikowe. Dopiero w kwietniu 2007 r.²³ sporządzone zostało opracowanie pt. „*Szacunkowe koszty likwidacji kopalń KHW S.A.*”, które wykorzystywano w kolejnych latach jako podstawa ustalenia stawek odpisu na *FLZG* i określenia wysokości rezerw na likwidację kopalń.

6. Najwyższa Izba Kontroli negatywnie ocenia sposób naliczania w latach 2003-2010 przez KHW SA odpisów na fundusze likwidacji zakładów górniczych Spółki. Ustalono bowiem, że wartość odpisu na *FLZG* obliczano biorąc za podstawę wartość amortyzacji środków trwałych kopalń, a nie zakładów górniczych. W ocenie NIK, było to działanie niezgodne z art. 26 c ust. 2 pkt 1 *Pgg*, który stanowi, że podstawą odpisu na *FLZG* jest amortyzacja środków trwałych zakładu górniczego, a art. 6 pkt 7 *Pgg* jednoznacznie określa, że zakładem górniczym jest wyodrębniony technicznie i organizacyjnie zespół środków służących bezpośrednio do wydobywania kopaliny ze złoża, w tym wyrobiska górnicze, obiekty budowlane oraz technologicznie związane z nimi obiekty i urządzenia przerobcze. Stosowany sposób naliczania odpisu na *FLZG*, uzasadniany był przez Zarząd KHW SA tym, że nie jest możliwe stworzenie jednolitego modelu zakładu górniczego, ponieważ jego struktura organizacyjna ulega zróżnicowaniu w czasie, z powodu m.in. naturalnych, zmiennych warunków wydobywania i konieczności dostosowania do nich działalności oraz tym, że definicja zakładu górniczego nie precyzuje w sposób jednoznaczny, które komórki organizacyjne kopalni węgla kamiennego wchodzi w skład zakładu górniczego, gdyż określono w niej tylko przykładowe elementy zakładu górniczego. Zwracano również uwagę, że na przedsiębiorstwie górniczym ciąży obowiązek likwidacji także innych składników majątkowych, niż związanych bezpośrednio z wydobywaniem i przeróbką węgla kamiennego.

Najwyższa Izba Kontroli nie podziela tego stanowiska. Stwierdzić bowiem należy, że obowiązek ewidencjonowania środków trwałych wchodzących w skład zakładu

²¹ Dz. U. Nr 108, poz. 951, zwanym dalej: „*rozp. MG z 2002 r.*”

²² Zwanego dalej „*PTE*”

²³ Już po podjęciu przez Zarząd Spółki uchwały w sprawie wysokości stawki odpisu na *FLZG* w 2007.

górniczego wynika z art. 9 ust. 1 uoCIT, stanowiącego, że podatnicy są obowiązani do prowadzenia ewidencji rachunkowej w sposób zapewniający określenie wysokości dochodu (straty), podstawy opodatkowania i wysokości należnego podatku za rok podatkowy. Skoro więc dla prawidłowego określenia powyższych elementów niezbędne jest ewidencjonowanie środków trwałych zakładu górniczego, to przedsiębiorca ma obowiązek ustalenia, które środki trwale spełniają kryteria określone w art. 6 pkt 7 Pgg. Nie jest do tego konieczne określenie „jednolitego modelu zakładu górniczego”, lecz dokonanie klasyfikacji danego środka trwałego jako służącego bezpośrednio wydobywaniu kopalni ze złoża. Należy bowiem zauważyć, że amortyzacja jedynie takich środków trwałych może być podstawą do określenia wysokości odpisu na *FLZG* za dany rok, i dopiero ustalona na jej podstawie wartość odpisu – po odprowadzeniu na rachunek funduszu – uznana być może na podstawie art. 26 c ust. 4 *Pgg* za koszt uzyskania przychodu.

Stosowanego przez Spółkę sposobu ustalania odpisów na *FLZG* nie sposób wywieść również z faktu, że na przedsiębiorcy górnicy ciąży obowiązek likwidacji całej kopalni, a nie tylko zakładu górniczego. Zauważyć bowiem należy, że przepisy *Pgg* odnoszą się wyłącznie do likwidacji zakładu górniczego i nie regulują zasad likwidacji infrastruktury, która nie wchodzi w jego skład. W tym zakresie przedsiębiorcę górniczego obowiązują takie same regulacje prawne, jak każdy inny podmiot gospodarczy.

Na potrzeby nin. kontroli wyodrębniono komórki organizacyjne, które zgodnie ze schematami organizacyjnymi kopalń nie podlegały nadzorowi Okręgowego Urzędu Górniczego²⁴, a więc w myśl przepisów *Pgg* nie wchodziły w skład zakładu górniczego. Na podstawie przedstawionych przez Spółkę zestawień stwierdzono, że część środków trwałych przypisanych do tych komórek – takich jak: meble biurowe, samochód Peugeot 807 ST, budynek bufetu, boisko piłki nożnej, korty i boisko piłki ręcznej w Murckach, amfiteatr i boisko piłki nożnej w Kostuchnie, budynki mieszkalne, budynek klubowy „Zajazd”, klarnet Yamacha, trąbka tenorowa, ekspres do kawy, lodówka, budynek klubu MK „Górnik”, liczarka do banknotów, pawilon handlowy, budynek kina - nie mieściła się w definicji zakładu górniczego określonej w art. 6 pkt. 7 *Pgg*. Łączna suma amortyzacji podatkowej naliczona przez KHW SA w latach 2004-2010 (9 miesięcy) od tego typu środków trwałych, wyniosła 93.697.306,21 zł²⁵. Ponieważ do określenia kwoty odpisu na

²⁴ Zwanego dalej „*OUG*”

²⁵ Powyższa kwota nie obejmuje amortyzacji naliczonej w latach 2004-2005 od środków trwałych przypisanych do tego typu komórek organizacyjnych w KWK „Katowice-Kleofas”

FLZG Spółka przyjmowała wartość amortyzacji liczoną od wszystkich posiadanych środków trwałych, w tym przypisanych do ww. komórek organizacyjnych, należy uznać, że wartość odpisu na *FLZG* została w ww. okresie zawyżona o co najmniej 2.810.919,21 zł, z czego 501 264,89 zł wynikało z naliczenia w latach 2004-2010 (do 30 września) amortyzacji od środków trwałych służących działalności socjalno-bytowej kopalń wchodzących w skład Spółki.

Zarząd KHW S.A. przyznał, że do ustalania odpisów na *FLZG* błędnie przyjęto wartość amortyzacji niektórych składników majątku pozaprodukcyjnego²⁶ i uznał za konieczne wyeliminowanie ich z podstawy ustalania odpisu. Z uwagi na to, że po wyeliminowaniu z podstawy obliczania odpisu na *FLZG* amortyzacji od ww. środków trwałych, kwoty dokonanych przez poszczególne kopalnie odpisów na *FLZG* były wyższe od nowowyliczonych wartości, Zarząd Spółki dnia 14 grudnia 2010 r. podjął uchwałę nr 1288/2010, którą uchylił wszystkie dotyczące lat 2003-2010 uchwały w sprawie stawek odpisu na *FLZG* i ustalił nowe stawki, przy zastosowaniu których dotychczasowe wartości dokonanych odpisów na *FLZG* nie wymagały korekty.

W ocenie Najwyższej Izby Kontroli, uchwałę tą należy uznać za niezgodną z prawem, gdyż stanowi ona próbę usankcjonowania *post factum* działań nielegalnych z punktu widzenia prawa podatkowego, polegającego na nieprawidłowym ustalaniu wartości odpisu na fundusz, a co za tym idzie nieprawidłowego ustalania przez Spółkę kosztów uzyskania przychodów za lata 2003-2009.

W ocenie NIK, w sytuacji zaliczenia w koszty uzyskania przychodów odpisów ustalonych w oparciu o amortyzację środków trwałych, które nie mogą być brane pod uwagę, Spółka powinna skorygować deklaracje podatkowe poprzez wyłączenie nieprawidłowo zaliczonych kwot. Skoro bowiem Spółka – na podstawie obowiązujących wówczas uchwał Zarządu - ustalała wartość odpisów stosując stawki określone w tych uchwałach, to zmiana tych stawek (do poziomu wynikającego z przeliczenia kwot dokonanych odpisów do poziomu odpowiadającego wartości amortyzacji środków trwałych zakładu górniczego), stanowi obejście obowiązującego prawa i nie ma przy tym znaczenia, że po przeliczeniu (dopasowaniu) wskaźników procentowych mieszczą się one w granicach dozwolonych w przepisami ustawy tj. od 3 do 10%.

²⁶ Środki trwałe służące działalności socjalno-bytowej pracowników, nie ujęte w planach ruchu zakładów górniczych i budynki mieszkalne przypisane do komórek organizacyjnych kopalń ujętych w planach ruchu.

7. Jako działanie nierzetelne należy ocenić naliczenie odpisu na *FLZG* za 2008 r. dla KWK „Staszic” i KWK „Mysłowice-Wesoła”. Odpis ten został naliczony na podstawie amortyzacji określonej na potrzeby wstępnej wersji sprawozdania finansowego i nie został skorygowany do zakończenia kontroli NIK. W efekcie wartość odpisu została zaniżona o łączną kwotę 5.239,69 zł. Nie skorygowanie odpisu Główny Księgowy Spółki wyjaśnił marginalnym udziałem ww. kwoty w łącznej wartości odpisu (ok. 0,04%).
8. Najwyższa Izba Kontroli negatywnie ocenia fakt, że wpłaty na rachunek *FLZG* realizowane były w całym okresie objętym kontrolą w sposób nieregularny, bądź nie wpłynęły na rachunek funduszu w ogóle. Ustalono bowiem, że za lata 2003-2009 Spółka naliczyła odpisy w łącznej wysokości 57.535.618,11 zł, natomiast na rachunek funduszu do dnia zakończenia kontroli odprowadzono 36.144.020,46 zł²⁷, tj. o 21.391.597,65 zł mniej. Powstanie tych zaległości tłumaczone było przez Zarząd Spółki stanem wyższej konieczności²⁸ wynikającym ze złej sytuacji finansowej Spółki. W ocenie NIK, analiza sytuacji ekonomicznej Spółki oraz realizacji wpłat na fundusz przez poszczególne kopalnie przeczy tej argumentacji. Stwierdzono bowiem, że we wszystkich ww. latach Spółka notowała dodatnie wyniki finansowe netto²⁹, a na budownictwo inwestycyjne i zakup gotowych dóbr inwestycyjnych³⁰ przeznaczała wielokrotnie wyższe środki. Stwierdzono ponadto, że niektóre z kopalń³¹ nie realizowały uchwał Zarządu Spółki zobowiązujących je do odprowadzania środków na *FLZG*. Przykładowo, KWK „Wesoła” w latach 2003-2007, tj. do momentu połączenia jej z KWK „Mysłowice”, w ogóle nie odprowadzała środków na rachunek funduszu, a połączona kopalnia „Mysłowice-Wesoła” w latach 2008-2010 ignorowała istnienie zobowiązania KWK „Wesoła” wobec funduszu z lat poprzednich. Podobnie, połączona kopalnia „Wujek-Śląsk”, która nie regulowała zaległości wobec funduszu powstałych w KWK „Śląsk” w latach 2004-2005. W ocenie NIK, za zaistniałą sytuację odpowiedzialność ponoszą kolejne Zarządy KHW SA.

²⁷ Przy ustaleniu powyższej kwoty przyjęto zasadę, że wpłacane przez poszczególne kopalnie kwoty, zostają zaliczone w pierwszej kolejności na pokrycie zobowiązań FLK.

²⁸ Groźba utraty płynności finansowej.

²⁹ W kolejnych latach z okresu 2003-2009 zysk netto Spółki wynosił: 1.404,0 mln zł, 138,5 mln zł, 85,1 mln zł, 97,0 mln zł, 35,0 mln zł, 7,6 mln zł i 89,2 mln zł.

³⁰ Wg przyjętych uchwałami Zarządu KHW SA planów techniczno-ekonomicznych planowane w kolejnych latach wydatki na te cele wynosiły: 2000 r. – 172,9 mln zł; 2001 r. – 174,1 mln zł; 2002 r. - 214,7 mln zł; 2003 r. – 235,8 mln zł; 2004 r. – 263,3 mln zł; 2005 r. - 360,0 mln zł; 2006 r. - 365,6 mln zł; 2007 r. - 518,1 mln zł; 2008 r. - 721,3 mln zł; 2009 r. - 986,9 mln zł; 2010 r. - 566,3 mln zł.

³¹ KWK „Wesoła” i KWK „Staszic”

9. W latach 2003-2009 KHW SA zaliczyła w koszty uzyskania przychodu z tytułu dokonanych wpłat na rachunek *FLZG* łącznie 43.747.592,28 zł, tj. o 7.603.571,82 zł więcej niż w tym okresie odprowadziła na rachunek *FLZG*³². W znacznym stopniu wynikało to z tego, że KHW SA w koszty uzyskania przychodów zaliczyła również część³³ dokonanych w latach 2003-2007 wpłat na rachunek funduszu, które służyć miały uzupełnieniu zaległości *FLK* z lat 2000-2002. Pozytywnie należy ocenić jednak fakt, że od 2008 r. Spółka naliczała w koszty uzyskania przychodów tylko wartości wynikające z wpłat dokonanych w danym roku na rachunek *FLZG*.
10. Pozytywnie, pod względem gospodarności, należy ocenić działania Zarządu KHW SA mające na celu zwiększenie stanu środków przeznaczonych na likwidację zakładów górniczych. Ustalono, że dochody z tytułu oprocentowania rachunku i lokowania środków funduszy w latach 2000-2010 (I półrocze) wyniosły łącznie 18.213.180,35 zł. Podkreślić jednak należy, że nie wszystkie operacje przeprowadzone z wykorzystaniem środków funduszy były zgodne z obowiązującymi w tym okresie przepisami. W myśl art. 26 c ust. 3 *Pgg*³⁴ przedsiębiorca obowiązany był do gromadzenia środków funduszu likwidacji zakładu górniczego na „wyodrębnionym rachunku bankowym”. Zapis ten w istotny sposób ograniczył możliwości inwestowania środków funduszu, gdyż pod pojęciem rachunku bankowego dla osoby prawnej należy - zgodnie z art. 49 ustawy z dnia 29 sierpnia 1997 r. Prawo bankowe³⁵ - rozumieć rachunek rozliczeniowy³⁶ albo rachunek lokat terminowych. Stan ten, dla przedsiębiorców wydobywających węgiel kamienny, obowiązywał do 1 stycznia 2008 r., kiedy to wszedł w życie art. 8 ust. 4 ustawy z dnia 7 września 2007 r. o funkcjonowaniu górnictwa węgla kamiennego w latach 2008-2015³⁷, zgodnie z którym dopuszczalne jest gromadzenie środków *FLZG* w bonach skarbowych i obligacjach emitowanych lub gwarantowanych przez Skarb Państwa, a więc na rachunkach papierów wartościowych. Tym samym, trzykrotne lokowanie przez Zarząd KHW SA w latach 2003-2007 środków *FLZG* w zakup bonów skarbowych należy uznać za działanie naruszające prawo.

³² W 2003 r. koszty uzyskania przychodu zawyżono o 4.526.405,12 zł, w 2004 r. o 1.503.898,94 zł, w 2005 r. o 1.187.782,86 zł, w 2006 o 1.450.000,00 zł, a w 2007 zaniżono o 1.064.515,10 zł

³³ W latach 2003-2007 kopalnie Spółki spłaciły łącznie 10.364.146,64 zł zaległości wobec *FLK*, z czego 7.603.571,82 zł zaliczono w koszty uzyskania przychodów.

³⁴ Obowiązującego od 1 stycznia 2002 r.

³⁵ Dz.U. z 2002 r. Nr 72, poz. 665 ze zm., zwana dalej „*Pb*”

³⁶ Bieżący lub pomocniczy.

³⁷ Dz. U. Nr 192, poz. 1379, zwana dalej „*uofgwk*”

Ponadto, krytycznie z punktu widzenia legalności, należy ocenić również operacje przenoszenia środków z rachunku funduszu na bankowe rachunki lokat terminowych otwierane w innych bankach niż bank prowadzący rachunek główny funduszu. Zgodnie bowiem z art. 26 c Pgg środki zgromadzone na funduszu podlegają szczególnej ochronie. Z jednej strony ochrona ta polega na zakazie ich egzekucji³⁸, z drugiej na szczególnym trybie dokonywania wypłat z rachunku funduszu, który został określony w art. 26 c ust. 5 Pgg. W myśl tego przepisu „*dokonywanie wypłat z funduszu*” nastąpić może „*wyłącznie po przedstawieniu przez przedsiębiorcę ostatecznej decyzji właściwego organu nadzoru górniczego zatwierdzającej plan ruchu likwidowanego zakładu górniczego lub jego oznaczonej części.*” Uznanie zatem, że przenoszenie środków funduszu na rachunki w innych bankach nie jest „*wypłatą*”, o której mowa w art. 26 c ust. 5 Pgg powoduje, że ich właściciel mógłby w praktyce dysponować środkami funduszu na cele niezwiązane z likwidacją i z pominięciem wymogów określonych w ww. przepisie, albo wykorzystywać je jako zabezpieczenie dla zaciąganych zobowiązań.

Z powyższych względów negatywnie należy ocenić działania Zarządu KHW SA, polegające na tym, że w latach 2007-2010 wielokrotnie wypłacano z rachunku głównego funduszu środki i przekazywano je na rachunki lokacyjne otwarte w czterech innych bankach³⁹. Oceny powyższej nie zmienia fakt, że operacje te przyczyniły się do wzrostu kwot zgromadzonych na rachunku funduszy o kwotę 7.948.049,87 zł.

11. W latach 2000-2010 KHW S.A. prowadziła całkowitą likwidację KWK „Katowice-Kleofas” oraz częściowe likwidacje czterech kopalń⁴⁰. Działania te prowadzone były na podstawie zatwierdzonych przez OUG planów likwidacji lub szczegółowych części planów ruchu poszczególnych zakładów górniczych, a ze środków zgromadzonych na rachunku funduszy na ww. prace KHW SA wydatkowała łącznie 47.920.801,05 zł.

Analiza wydatków Spółki pokrytych ze środków funduszy na likwidację ścian wydobywczych 310 i 132 wraz z wyrobiskami przyścianowymi w KWK „Wieczorek” w wysokości 2.399.663,18 zł pozwala stwierdzić, że środki te wykorzystano zgodnie z obowiązującymi w tym zakresie przepisami oraz wewnętrznymi uregulowaniami Spółki odnośnie uruchamiania finansowania likwidacji zakładu górniczego lub jego części.

³⁸ art. 26 c ust. 7 Pgg

³⁹ PKO BP SA; BNP PARIBAS SA; DZ Bank Polska SA; HSBC Bank Polska SA;

⁴⁰ KWK „Mysłowice”, KWK „Murcki”, KWK „Staszic” i KWK „Wujek”

12. Spółka w latach 2000-2010 przekazywała do Okręgowego Urzędu Górniczego, Państwowej Agencji Restrukturyzacji Górnictwa Węgla Kamiennego SA, a następnie Agencji Rozwoju Przemysłu S.A. informacje dotyczące naliczonych odpisów, kwot przelanych na rachunek bankowy funduszy i kwot wydatkowanych ze środków *FLK* i *FLZG*. Informacje te były zgodne z danymi księgowymi Spółki.

Przedstawiając powyższe oceny i uwagi, Najwyższa Izba Kontroli wnosi o:

1. *Określenie w sposób jednoznaczny, które środki trwałe w poszczególnych latach 2005-2010 wchodziły w skład zakładów górniczych należących do Spółki, w myśl definicji zawartej w art. 6 pkt 7 Pgg.*
2. *Dokonanie korekt deklaracji podatku dochodowego od osób prawnych za lata 2005-2009 w zakresie kosztów uzyskania przychodu.*

Najwyższa Izba Kontroli Delegatura w Katowicach, na podstawie art. 62 ust. 1 ustawy o NIK, oczekuje przedstawienia przez Zarząd Spółki, w terminie 15 dni od daty otrzymania niniejszego wystąpienia pokontrolnego, informacji o sposobie wykorzystania uwag i wykonania wniosków bądź o podjętych działaniach w celu realizacji wniosków lub przyczyn niepodjęcia takich działań.

Zgodnie z treścią art. 61 ust. 1 ustawy o NIK, w terminie 7 dni od daty otrzymania niniejszego wystąpienia pokontrolnego, przysługuje Zarządowi prawo zgłoszenia na piśmie do Dyrektora Delegatury NIK w Katowicach umotywowanych zastrzeżeń w sprawie ocen, uwag i wniosków zawartych w tym wystąpieniu.

W razie zgłoszenia zastrzeżeń, zgodnie z art. 62 ust. 2 ustawy o NIK, termin nadesłania informacji, o którym mowa wyżej, liczy się od dnia otrzymania ostatecznej uchwały właściwej komisji NIK.